

УДК 7.05:655.26.066.11]:378.4.096(477-25)

ПРОЄКТИ З ДИЗАЙНУ КНИГИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ГРІНЧЕНКА У ВИСТАВКОВОМУ ПРОСТОРІ МУЗЕЮ КНИГИ І ДРУКАРСТВА УКРАЇНИ

БАЛАБУХА Наталія, ЗДОР Оксана, РАДЬКО Катерина
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
n.balabukha@kubg.edu.ua, o.zdor@kubg.edu.ua,
k.radko@kubg.edu.ua

Розглянуто виставку студентських проєктів, виконаних протягом 2019-2023 рр. в рамках дисципліни «Дизайн книги художньої літератури» на кафедрі дизайну Університету Грінченка. Виставка експонувалася у просторі Музею книги і друкарства України у березні-квітні 2024 року. Досліджено приклади виконання навчальних завдань зі створення цілісного художнього образу книги з урахуванням впливу історичного та мистецького контексту, а також стилістичні, формальні і концептуальні рішення простору книги. Проаналізовано досвід аналогічних виставок в Україні у контексті формування сучасної культури мистецтва книги, тенденції розвитку книжкової графіки, літерації та шрифту в книзі.

Ключові слова: дизайн книги, виставка, студентський проєкт, книжкова графіка, ілюстрація.

ВСТУП

Робоча програма дисципліни «Дизайн книги художньої літератури» містить завдання, виконання яких дозволяє студентам пройти усі етапи роботи дизайнера та ілюстратора і отримати уявлення про книгу як цілісну систему. «У другій половині ХХ ст. поступово стверджується думка про те, що архітектоніка книги є основою спільного існування усіх її складових, презентує книгу як унікальний синтетичний об'єкт, що поєднує різні види мистецтв: літературу, образотворче мистецтво та абстрактні знакові системи (шрифт та орнамент)» [1]. Студенти створюють конструктивну і образну композицію книги, у синтезі дизайнерського рішення і змісту, характеру та призначення тексту. Важливим аспектом є використання студентами досвіду, отриманого при вивченні дисциплін «Рукописний шрифт та графічна техніка в дизайні» та «Проектування рекламно-графічних комплексів», де набуваються практичні навички у каліграфії, вміння пластично та стилістично поєднувати шрифти та візуальні образи, працювати з векторними формами літер на основі рукописних написів, розуміння фахової термінології. Також на цих дисциплінах студенти знайомляться із різноманіттям графічних технік, визначаються зі своїми вподобаннями та можливостями, що готує їх до роботи з літературними

творами та в подальшому надає впевненості у втіленні найвимогливіших запитів авторів та читачів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Після майже двадцятирічної перерви, починаючи з 2010 року у Центральному будинку художника Національної спілки художників України проводиться Всеукраїнська виставка книжкової графіки, яка згодом стає трієнале [2]. Ця відновлена традиція книжкових виставок в Україні має попит та інтерес як серед художників і дизайнерів – учасників виставок, так і серед видавців, які перебувають у пошуку нових імен для розвитку своїх видавничих проєктів. Особливо важливими такі виставки є для студентської молоді, яка починає свій професійний шлях і має можливість показати свої творчі пошуки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Виставка «Відкриваємо книгу» представляє найкращі книжкові студентські проєкти кафедри дизайну Університету Грінченка і експонувалася в Музеї книги і друкарства України у березні-квітні 2024 року. Всього на виставці представлено 31 студентський проєкт та деякі реалізовані проєкти викладачів і кураторів виставки О. Здор та Н. Балабухи.

Студенти формують художній образ книги у взаємодії тексту і зображень, враховують вплив історичного і мистецького контексту на дизайн видання. В дизайні книги всі елементи: текст, система рубрикації, ілюстрації, службова графіка, пагінація, – є важливими складовими книжкового дизайну для формування цілісного композиційного образу книги в організації оправи, форзацу, особливих сторінок, книжкового блоку, додаткових елементів зовнішнього оформлення.

Після вибору теми семестрової роботи, йде опрацювання студентами історичного матеріалу та аналогів з обраної теми, відбувається вивчення матеріальної культури часу літературного твору. Розробляється принциповий макет видання, у якому важливо досягнути ритмічної і декоративної рівноваги ілюстрацій та смуги набору, створюються ескізи ілюстрацій.

Для створення ілюстрацій використовуються усі доступні графічні техніки, від дуже популярної серед студентів цифрової графіки до традиційних технік друкованої графіки, технік рисунку, акварелі, колажу тощо. Після створення графічного ряду студенти оцифровують і готують ілюстрації та інші оздоблювальні елементи книги до друку відповідно до сучасних вимог поліграфії.

Ілюстрування книги – це ще один спосіб прочитання літературного тексту, спосіб пізнання і одна з найцікавіших та найочікуваніших задач для студентів в роботі над книгою. Більшість ілюстрацій націлені на правдоподібність та достовірність зображення, деякі автори пробують трактувати форми більш абстрактно, активно використовують текстури, поєднання зображення та типографії. Можна відмітити також різне трактування смуги складання у композиції книжкового розгортку – як класичне, так і надання шрифтовим блокам складнішої форми, які графічно збагачують смугу складання, підкреслюють зміст тексту, взаємодіють з ілюстраціями.

Ілюстрація сьогодні «...еластична форма мистецтва, яка легко «розтягується» в той бік, де її забажають використати: проілюструвати текст,

розробити дизайн продукту, прокоментувати суспільно важливу подію, щось донести через паблік-арт». [3]

Обов'язкова робота над макетом книги та текстовими блоками в програмі верстки. Особливо створюються шрифтові блоки для обкладинки і групи вхідних сторінок, які містять автора, назву книжки та усі необхідні елементи. Можуть бути поєднані блоки рукописного і наборного шрифту. В результаті роботи студенти представляють проект, який містить всі необхідні елементи книги та декілька принципових розгортів, які сприяють новому прочитанню літературного тексту засобами художнього оформлення та дозволяють уявити, як має виглядати кінцевий продукт (рис.1,2).

Рис.1 Аліна Грінь. Дизайн книги, ілюстрації К.С. Льюїс «Хроніки Нарнії», 2022

Рис.2 Ксенія Яковенко. Дизайн книги, ілюстрації В. Аренов «Бісова душа або Заклятий скарб», 2022

Для студентів одним із важливих результатів виставки стала можливість спостерігати, як проєкт із цифрового файлу перетворюється на виставковий об'єкт, займає місце у просторі, хай і не у вигляді звичного книжкового блоку. З'являється можливість відсторонено подивитися на свою роботу у виставковій залі, осмислити її з позиції глядача, відмітити сильні та слабкі сторони, які були неочевидні під час роботи. Порівняння роботи з іншими сприяє роздумам, як зробити візуальне спілкування з читачем і глядачем книги ефективнішим.

ВИСНОВКИ

Виставка дозволяє підсумувати досвід роботи зі студентами, переглянути та оновити методiku викладання згідно із вимогами часу. Допомогає формувати світогляд відповідно до найкращих зразків книжкового мистецтва і реалізацію актуальних ідей у професійній діяльності, надихає на творчі експерименти у пошуку втілення взаємодії тексту та ілюстрації. Дана експозиція представить роботи студентів Університету потенційним роботодавцям, і сприятиме максимально повному розкриттю потенціалу студентів як майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мітченко В. С. Про майбутнє паперової книги. *Художник і книга* : зб. тез доповідей наук.- практ. конф., Київ, 07 травня 2019 р. К., 2019. 35 с. С.14-16
2. Пшеничний Ю. В. Студентські книжкові проєкти – переможці на конкурсі «Мистецтва книги». Ю. В. Пшеничний. *Технологія і техніка друкарства: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 3(33). С. 151–154.
3. Бразелл Д., Девіс Д. Як стати успішним ілюстратором / Дерек Бразелл, Джо Девіс; пер. з англ. Л.Базь, Т.Кривов'яз, 2018. 208 с. (Серія «Креативна кар'єра»)

BALABUKHA N., ZDOR O., RADKO K.

BOOK DESIGN IN THE EDUCATIONAL TASKS OF THE DEPARTMENT OF DESIGN OF BORYS GRINCHENKO UNIVERSITY IN THE EXHIBITION SPACE OF THE MUSEUM OF BOOKS AND PRINTING OF UKRAINE

The exhibition of student projects completed during 2019-2023 within the discipline «Fiction Book Design» at the Department of Design of Borys Grinchenko University is considered. The exhibition was exhibited in the space of the Museum of Books and Printing of Ukraine in March-April 2024. The examples of implementation of educational tasks on creation of a holistic artistic image of a book, taking into account the influence of historical and artistic context, as well as stylistic, formal and conceptual solutions of the book's space, are studied. The experience of similar exhibitions in Ukraine is analyzed in the context of formation of the modern culture of book art, the trends of development of book graphics, lettering and font in the book.

Key words: book design, exhibition, student project, book graphics, illustration.